ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 65 (8286)
МАРТЫН 17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар Сэлэнгын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр П. Г. Бабановае шагнаха тухай

Саһа шуурганай үедэ Сэлэнгын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонин һүрэгые абаржа, шэн габьяата, баатарлиг ябадал гаргаһанайнь түлөө энэ колхозой хонишон нүхэр **Бабанова** Паталия Галсановнае Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. ЧЕПАРИН.
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ. Соведүүдэй Байшан.
1957 оной мартын 16.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ГУРБАДАХИ СЕССИ

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын 1957 оной Гүрэнэй бюджет тухай ХУУЛИ

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Совет иигэжэ тогтооно:

Статья 1. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедые батална. Тиихэдээ, бюджетнэ комиссиин болон РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудай оруулһан шэрадхалнуудаар абтаһан хубилалтануудые бюджедтэ оруулха. РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедые орошо, гарашын талаар хамта дээрээ 104.405.054 мянган түхэриг байхаар баталха.

Статья 2. Гүрэнэй болон кооперативна предприятинууд, мүн организацинууд РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедтэ бүхы дээрээ 7.338.559 мянган түхэриг орошо оруулха ёһотой.

Статья 3. Арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ—промышленность, хүдөө ажахы, транспорт, байрын—коммунальна ажахы болон арадай ажахын бусад һалбаринуудые саашадаа хүгжөөхэ хэрэгтэ РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедһээ хамта дээрээ 35.263.323 мянган түхэриг гаргашалха. Тэрээнһээ гадна, предприятинуудай болон ажахын организацинуудай өөһэдынь мүнгэ зөөриһөө 32.345.782 мянган түхэриг, хамта дээрээ 67.609.105 мянган түхэриг энэ хэрэгтэ гаргашалха.

Статья 4. Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта —бүгэдэниитын һуралсалай һургуулинуудта, техникумүүдтэ, дээдэ һургуулинуудта, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта, фабрично-заводской һуралсалай һургуулинуудта, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ, радио дамжуулгада болон гэгээрэлэй ба соёл болбосоролой бусад хэмжээ-ябуулгануудта, больницануудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын бусад эмхи зургаануудта болон физическэ культурада; пенсидэ болон тэдхэмжэдэ РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедһээ бүхы дээрээ 62.945.065 мянган түхэриг һомолхо.

Статья 5. Гүрэнэй хүтэлбэриин органуудые байлгаха хэрэгтэ РСФСР-эй 1957 оной Гүрэнэй бюджедһээ 4.842.753 мянган түхэриг һомолхо.

Статья 6. РСФСР-эй 1957 оной республиканска бюджет орошо, гарашын талаар 80.781.812 мянган түхэриг байхаар баталха.

Статья 7. РСФСР-эй автономно республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай болон республиканска мэдэлтэй городуудай 1957 оной бюджет хамта дээрээ 56.738.246 мянган түхэриг байхаар баталха, тэрэ тоодо:

	(Мянган түхэригөөр)
Алтайн хизаар	993.112
Краснодарай хизаар	1.206.358
Сочи город	87.312
Красноярск город	156.118
Красноярай хизаар	978.263
Примориин хизаар	625.953
Тэрэ тоодо:	
Владивосток город	128.828
Ставропольско хизаар	783.748
Хабаровска хизаар	697.250
Амурска область	365.940
Арзамасска область	364.048
Архангельска область	643.167
Астраханска область	337.845
Балашовско область	380.399
Белгородско область	397.658
Брянска область	541.333
Великолукска область	315.669
Владимирска область	585.962
Вологодско область	617.943
Воронежско область	692.126
Горький город	429.724
Горьковско область	607.751
Ивановска область	644.289
Иркутска область	796.870
Калининградска область	375.078
Калининска область	712.686
Калужска область	426.953
Каменска область	468.903
Камчаткын область	258.171
Кемеровскэ область	974.787
Кировскэ область	820.945
Костромской область	439.278
Куйбышев город	338.379
Куйбышевска область	570.931
Курганска область	397.282
Курска область	505.087
Ленинград город	2.943.842
Ленинградай область	631.718
Липецкэ область	431.345
Магаданска область	426.451
Молотов город	265.725
Молотовско область	982.828
Москва город	6.755.053
Москвагай область	2.285.704
Мурманска область	440.353
Новгородско область	389.095
Новосибирск город	305.510
Новосибирскэ область	538.003
Омск город	208.512
Омско область	470.026
Орловско область	385.240
Пензенскэ область	561.910
Псковско область	303.213
Ростов-на-Дону город	290.568
Ростовско область	526.583
Рязанска область	606.511
Саратов город	257.929
Саратовска область	573.825
Сахалинска область	677.629
Свердловск город	378.131
Свердловско область	1.308.486
Смоленскэ область	526.789
Сталинград город	283.461
Сталинградска область	462.753
Тамбовско область	571.880
Томско область	372.965
Тувинска автономно область	179.264
Тульска область	634.869
Тюменскэ область	589.353
Ульяновска область	461.130
Челябинск город	290.181
Челябинска область	861.108
Читын область	459.511
Чкаловска область	711.997
Ярославска область	645.620
Татарска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	1.134.922
Тэрэ тоодо: Казань город	249.358
Башкирска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	1.185.881
Тэрэ тоодо: Уфа город	186.406
Дагестанска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	570.443
Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	359.502
Кабардино-Балкарска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	210.777
Карельскэ Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	496.397
Тэрэ тоодо: Петрозаводск город	88.033
Коми Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	368.636
Марийска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	313.155
Мордовско Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	400.178
Хойто-Осетинскэ Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	244.054
Удмуртска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	584.489
Чечено-Ингушска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	320.468
Чувашска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	425.025
Якутска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	591.930

Статья 8. РСФСР-эй хизаарнуудай, областьнуудай, республиканска мэдэлтэй городуудай болон автономно советскэ социалистическэ республикануудай бюджедүүдтэ 1957 ондо иимэ хэмжээгээр мүнгэ гаргаха:

РСФСР-эй хизаарнуудай, областьнуудай, республикадаа сэхэ мэдэлтэй городуудай, автономно республикануудай нэрэ	Бюджедтэ орохо мүнгэн (процентээр)							
	Колхозуудай олзын налогһоо	Хүн зоной олзын налогһоо	Хүдөө ажахын налогһоо	СССР-эй гэрлээгүй ганса бээ, бүлэ багатай гражданинуудһаа	Гүрэнэй урьһаламжануудһаа	Машинно-тракторна станцинуудай олзоһоо	Ой модоной үйлэдбэриин олзоһоо	Эрьесын налогһоо
Алтайска хизаар	25	40	80	50	50	10	25	6,1
Краснодарска хизаар	15	25	50	40	30	10	10	4,4
Сочи город	—	30	—	30	50	—	100	23,2
Красноярск город	—	5	—	5	5	—	—	15,0
Красноярска хизаар	35	35	70	40	50	20	40	8,5
Приморско хизаар	50	20	80	40	50	30	60	5,3
Тэрэ тоодо:								
Владивосток город	—	10	—	10	20	—	100	8,8
Ставропольско хизаар	20	30	70	40	55	10	20	9,1
Хабаровска хизаар	100	30	100	70	60	50	40	6,1
Амурска область	40	50	100	100	70	20	100	8,8
Арзамасска область	40	50	70	50	50	25	40	17,8
Архангельска область	35	25	80	50	50	100	40	11,0
Астраханска область	40	35	100	60	60	40	100	10,2
Балашовска область	25	50	80	60	60	10	100	17,1
Белгородско область	25	50	60	70	60	10	50	13,0
Брянска область	35	50	70	60	50	25	40	9,2
Великолукска область	35	50	100	80	60	30	40	23,0
Владимирска область	35	30	80	40	40	40	40	7,6
Вологодско область	50	50	100	60	60	30	40	13,1
Воронежско область	30	30	50	35	30	10	100	5,2
Горький город	100	5	100	10	5	—	—	2,9
Горьковско область	20	10	50	20	30	20	10	9,5
Ивановска область	25	25	80	50	40	30	40	5,3
Иркутска область	25	20	80	50	50	25	40	6,0
Калининградска область	75	30	100	40	70	70	100	12,2
Калининска область	20	25	40	30	30	25	20	4,0
Калужска область	35	50	80	60	60	30	40	12,0
Каменска область	35	25	60	40	30	15	100	4,7
Камчаткын область	100	30	100	70	70	100	40	57,5
Кемеровскэ область	35	20	80	30	30	25	40	7,2
Кировскэ область	35	50	60	50	50	25	40	9,2
Костромской область	35	40	80	60	50	25	40	15,5
Куйбышев город	—	5	—	5	5	—	—	2,9
Куйбышевска область	25	30	70	60	50	15	40	10,0
Курганска область	35	50	80	60	50	12	40	11,6
Курска область	35	50	60	60	50	15	100	12,5
Ленинград город	100	5	100	10	10	—	—	4,4
Ленинградай область	35	20	60	40	30	50	40	3,7
Липецкэ область	35	50	70	60	70	20	100	15,2
Магаданска область	—	40	—	100	80	100	100	20,0
Молотов город	—	5	—	5	5	—	—	3,3
Молотовско область	35	25	70	40	50	25	40	13,5
Москва город	100	5	100	8	25	—	100	4,5
Москвагай область	25	10	50	20	10	40	40	4,9
Мурманска область	—	25	—	50	50	100	50	10,3
Новгородско область	25	60	80	60	50	50	40	13,7
Новосибирск город	—	5	—	5	5	—	—	2,3
Новосибирскэ область	35	50	70	80	70	10	40	14,8
Омско область	50	75	80	80	90	10	50	17,2
Орловско область	50	50	100	70	70	15	100	14,1
Пензенскэ область	25	50	70	65	50	15	40	5,8
Псковско область	35	60	80	100	80	25	100	25,0
Ростовско область	25	20	60	30	30	10	100	8,6
Рязанска область	35	50	80	60	60	20	40	11,7
Саратов город	—	5	—	5	5	—	—	2,4
Саратовска область	35	50	80	60	70	15	100	13,0
Сахалинска область	100	35	100	100	100	100	100	5,2
Свердловск город	100	5	100	5	5	—	100	1,4
Свердловско область	25	15	80	30	30	35	20	11,3
Смоленскэ область	35	50	80	70	70	30	40	12,7
Сталинград город	—	10	—	10	10	—	—	5,5
Сталинградска область	25	50	80	100	70	12	100	23,3
Тамбовско область	35	45	60	60	50	15	40	15,4
Томско область	25	40	100	70	50	40	40	8,0
Тувинска автономно область	100	100	100	100	100	100	100	100,0
Тульска область	30	20	80	40	50	35	100	7,9
Тюменскэ область	50	40	80	80	80	15	40	19,6
Ульяновска область	30	50	70	50	50	15	40	13,3
Челябинск город	—	5	—	4	5	—	—	2,4
Челябинска область	35	15	60	40	40	20	40	6,9
Читын область	35	25	100	40	50	25	50	14,8
Чкаловска область	35	30	70	50	50	15	50	8,5
Ярославска область	35	20	60	40	40	30	40	7,4
Татарска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	35	60	50	50	25	40	6,2
Тэрэ тоодо:								
Казань город	—	5	—	5	5	—	—	3,6
Башкирска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	35	60	60	50	20	30	7,7
Тэрэ тоодо:								
Уфа город	—	5	—	5	5	—	100	6,1
Дагестанска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	60	80	100	100	100	60	100	31,6
Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	50	100	50	60	50	40	13,9
Кабардино-Балкарска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	40	100	60	50	25	100	17,5
Карельскэ Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	100	25	100	40	40	100	40	24,4
Тэрэ тоодо:								
Петрозаводск город	—	20	—	20	20	—	40	7,9
Коми Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	20	100	40	50	50	40	6,8
Марийска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	60	100	100	80	25	40	22,3
Мордовско Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	40	50	100	100	80	25	80	25,6
Хойто-Осетинскэ Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	50	50	80	50	50	25	40	7,6
Удмуртска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	50	70	60	50	25	40	11,4
Чечено-Ингушска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	30	100	40	50	30	100	12,6
Чувашска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	35	60	100	70	80	40	40	24,0
Якутска Автономно Советскэ Социалистическэ Республика	100	100	100	100	100	100	100	100,0

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ТАРАСОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЗИМИН.

Москва, Кремль. 1957 оной мартын 14.

1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай ХУУЛИ

Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. 1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон гүрэнэй түсэбые һайшааха. Тиихэдээ РСФСР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин оруулһан заһабаринуудые оруулха.

2. РСФСР-эй Верховно Соведэй бюджетнэ комиссиин согсололдо хэлэгдэһэн, тэрэшэлэн 1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай хэлэһэн ажаглалтануудые хаража үзэхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ТАРАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЗИМИН.

Москва, Кремль,
1957 оной мартын 14.

Москва. РСФСР-эй Верховно Соведэй дурбэдэхи зарлалай гурбадахи сесси. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кремлиин Ехэ ордоной заседаниин зал соо. ТАСС-эй фотохронико.

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

Мартын 14-дэ РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессиин үдэшын заседанида РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ **И. В. Горошкин** түрүүлэгшээр һуугаа. Депутадууд **А. Ф. Серков** (Сталинград) болон **Д. Д. Яблокова** (Томско область) гэгшэдэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай болон 1957 оной Гүрэнэй бюджет тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ. Хамта дээрээ 39 хүн үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов.** РСФСР-эй Финансын Министр **И. И. Фадеев** түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Депутат **К. Н. Гришинэй** дурадхалаар 1957 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуулиие Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаба.

Зүбшэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые — РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжэ хүдэлдэг комиссинуудые байгуулха тухай асуудалые удаань сесси зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Депутат **Н. И. Смирновто** үгэ үгтэнэ. Союзна республикануудай эрхые үргэдхэжэ, ажахын болон культурна байгуулгада тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй VI сессиин шиидхэбэри айхабтар ехэ удхашанартай байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Мүнөө хүдэлжэ байдаг РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын — мандатна, бюджетнэ, хуули гаргаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг болон гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссинуудһаа гадна үшөө дүрбэн комисси байгуулха гэжэ депутат Смирнов дурадхаба.

Промышленность болон транспортын, хүдөө ажахын, арадай гэгээрэл болон культурын, элүүрые хамгаалгын болон социальна тэдхэмжын саг үргэлжэ хүдэлдэг комиссинуудые байгуулха тухай шиидхэбэри Верховно Совет баталан абаба. Комисси бүхэндэ 25 депутат һунгагдаа. Тус тус комиссиин түрүүлэгшэнүүдээр депутадууд **Н. Н. Родионов, Д. Д. Брежнёв, З. В. Миронова, В. Н. Корнеев** гэгшэд һунгагдаа.

Тэрээнэй һүүлээр Карельскэ Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Конституциие баталха тухай асуудалые сесси зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Шэнэ хуули гаргаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин гэшүүн депутат **Ф. Н. Дадонов** энэ асуудалаар элидхэл хээ. Һүүлээрнь Карельскэ АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **П. С. Прокконен** болон депутат **Г. И. Пяттоев** (Карельскэ АССР) гэгшэд үгэ хэлээ.

Карельскэ АССР-эй Конституциие баталха тухай хуули Верховно Совет абаба.

Мартын 15-да сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

ЭНЭ ЖЭЛДЭ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА 3… МЯНГАН ТОННО МЯХА АБАХААР ТЭМС…

Ажахын үнгэрһэн жэлдэ Кяхты… аймагай Калининай нэрэмжэтэ ко… хоз гахай үсхэбэрилгээрээ яһа… һайн амжалта туйлаһан юм. Эрхи… гахайшад Варвара Уварова, Пра… ковья Протопопова гэгшэд эхэ гаха… бүриһөө 16—16 поршоонхонууды… абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлһэ… байгаа. Энэ жэлдэ колхозой гахай… шад эхэ гахай бүриһөө тонно мя… абаха гэһэн зорилготойгоор ажалла… жа байна.

Мүнөө үедэ 20 эхэ гахайһаа 16… поршоонхонууд абтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрхим гахайша… Прасковья Протопопова түрэхэ… ябаһан гахай эдеэлүүлжэ байна.

Б. Галсановай фото.

КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэе

Бурят-Монголой областной партийна эдэбхитэдэй зүблөөн һаяхан боложо, КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие зүбшэн хэлсэбэ. Зүблөөн дээрэ партиин обкомой секретарь нүхэр **А. У. Хахалов** тус асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

Партиин ЦК-гэй энэ Пленумэй шиидхэбэриин арадай ажахын хүтэлбэрилгые бүри һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаһан тухай элидхэлшэ тогтожо хэлэбэ. Энэ Пленум промышленность, барилгын хэрэгүүдые саашадань бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо зорилго табихадаа, ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ байһан дутагдалнуудые усадхаха, хүтэлбэрилгые экономическа районууд болгон барилгануудтань дүтэлүүлжэ, тодорхой болгохо байна. Тэрэнэй ашаар союзна, автономно республикануудай эрхэ бүри ехэ болохо, ажахын хүдэлмэридэ партийна, советскэ, профсоюзна организацинуудай үүргэ дээшэлхэ, предприятинуудай үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ олониитэ, хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха болоно бшуу.

Бурят-Монголой областной партийна организаци партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэл—1956 ондо промышленность, транспорт болон барилга дээрэ зарим тэды амжалта туйлаа. Республикымнай промышленность валовой продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйгээ түсэб 102,5 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 102,1 процент дүүргээ. Мүн продукциин өөрынь үные химдаруулха түсэб дүүргэгдээ. Гэхэтэй хамта, промышленна зарим предприятинууд продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэб дүүргээгүй. Тимлюйскэ цементын завод олон тонно цемент оронойнгоо барилгануудта дутуу үгөө. Тиихэдэ олзоборилгын кооперациин, нютагай промышленностиин олон предприятинууд түсэбөө дүүргээгүй.

Энэ жэлэй түрүүшын һарада республикымнай промышленность валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэһэн һаа, февраль һарада хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ гараа. Галуута Нуурай рудоуправлениин шахтанууд, Зэдын комбинат болон бусад предприятинууд муугаар хүдэлмэрилжэ, түсэбүүдээ дүүргэбэгүй.

Парти, правительство барилгада хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ анхарал хандуулжа байна. Манай республикада барилга урда жэлнүүдэйхиһээ ехээр эрхилэгдэжэ эхилбэ. Промышленна, байрын, культурно-гэгээрэлэй барилга хэгдэжэ байна. Барилгын зургаан трест, барилгын монтажна управлени, капитальна барилгын таһагууд байгуулагдаад, хүдэлмэрилжэ эхилэнхэй.

Партийна организацинууд КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, гээгдэнги предприяти, барилгын организацинуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой. Тиин, предприяти бүхэнэй гүрэнэй түсэбые саг соонь заатагүй дүүргэдэг болохо тон шухала.

— Бурят-Монголой ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие һайшаан дэмжээ, — гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. — Тэдэнэр советскэ хүнүүдэй ажана байдалые бүри ехээр һайжаруулхын түлөө Коммунистическэ партиингаа гаргажа байһан анхарал оролдолгые энэ шиидхэбэри соо харана. Партиин областной комитет КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлэн, 1957 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тулада республикынгаа ажалшадай бүхы хүсэ шадалые элсүүлнэ.

— КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленум промышленностиин, барилгын хэрэгүүдые саашадаа бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо тухай асуудал тон зүб хаража үзөө, —гэжэ нүхэр Борисов хэлэбэ.—Тус асуудалые хаража, тодорхой хэмжээ абаха саг тулаһаншье байгаа. Юуб гэхэдэ, бидэнэр өөһэдынгөөшье республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэри дээрэ олон дутагдалай бии байһаниие харанабди. Жэшээнь, Федерациин промышленна зарим министерствонүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һүүлшын арбан жэлэй турша дотор манай республикада ерэжэ, мэдэлдэнь байһан предприятинуудай бодото байдалтай танилсаагүй байха юм. Тиимэһээнь нютаг дээрэнь шиидхэжэ боломоор зарим асуудалнууд хэдэн жэлдэ шиидхэгдэнэгүй. Тиимэһээ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ һаад тохёолдуулдаг ушар али олон үзэгдэнэ. Жэшээнь, предприятинуудта хэрэгтэй түүхэй эд хэдэн мянган километрын газарһаа асарагдана. Республикамнай жэл бүхэндэ горьтой ноохо гүрэндэ тушаана. Теэд, нютаг дээрээ ноохо угааха фабрикагүй дээрэһээ Улан-Удын сэмбын фабрикада хэрэглэгдэхэ ноохо аяар Казахстанһаа асарнабди. Тэрэшэлэн Улан-Удын мяха-консервын комбинат олон мянган арһа ондоо областьнуудта эльгээнэ. Тэрэ эдые эндэ, нютаг дээрээ эд болгохын тулада арһанай комбинат үни хада байгуулха хэрэгтэй байгаа.

Манайда Федерациин министерствонүүдэй мэдэлэй хэдэн заводууд (спиртын, пивын, сахарай) бии. Сахарайнь заводой трест аяар Алтайда байдаг. Нүгөөдэ хоёр заводойнь трест—Иркутскда. Эдэ предприятинуудые республикын мэдэлдэ оруулаа һаа, ажахыень хүтэлбэрилхэдэ һураггүй һайн болохонь мэдээжэ. Мүнөө тэрэ олон трест, управленинүүдтэ тон олон хүн хүдэлмэрилнэ.

Барилгын организацинууд тухай хэлэхэ болоо һаа, ажал хэрэгынь бүришье муугаар ябуулагдана. Баригдажа байһан гэр байранууд хараалагдаһан саг болзор соогоо бэлэн болоногүй. Юуб гэхэдэ, олон ондоо таһарһан жэжэхэн организацинууд машина техникээр хүсэд хангагданагүй. Хүдэлмэришэдэй үсөөн дээрэһээ бии байһаншье механизмуудаа зүбөөр ашаглажа шаданагүй. Эдэ жэжэ организацинуудые томодхон нэгэдүүлхэ саг ерээ. Тиимэ хэмжээнэй абтаад байхада, барилгын хүдэлмэриие зүбөөр хүтэлбэрилхэ арга олдохо байна бшуу.

Үгэ хэлэһэн КПСС-эй Улан-Удын Пригороднэ райкомой секретарь нүхэр **Оглоблин** районой зарим предприятинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһан тухай хэлэхэ зуураа, түсэблэлгын хүдэлмэриин муугаар табигдаһан дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоо гэжэ тэмдэглэбэ. Улан-Удын мяха-консервын комбинат февраль һарада продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө миил 65 процент дүүргээ. Иимэ зохихогүй байдал комбинадай коллективэй гэмээр ушараагүй. Мяха-һүнэй промышленностиин министерство тус предприятиин түсэб баталхадаа тэрэниие мяхаар хангаха асуудал хараадаа абадаггүй байна.

Тэрэшэлэн ой модоной промышленностиин министерство Улан-Удын модоной заводые үргэдхэхэ асуудал гурбан жэлэй турша дотор шиидхэнэгүй. Иимэ нобшо унжагай ябадал гансахан союзна министерствонүүдэй мэдэлэй предприятинуудта үзэгдэнэ бэшэ, харин республикымнай мэдэлэй предприятинуудта хэдышье бии. Нютагай промышленностиин министерство баһал хэдэн жэл соо мебельнэ фабрикын барилгые улааруулжа байна. «Бурмонголстрой» трестын барилгын 6-дахи участок Пригороднэ райондо энэ жэлдэ хэдэн барилганuудые ашаглалгада оруулха ёһотой. Гэбэшье, хүтэлбэрилгын муугаар табигдаһан дээрэһээ барилгын хүдэлмэри саг соогоо дүүргэгдэнэгүй. Хирпиисэ болон барилгын бусад хэрэгсэлнүүд буруугаар хубаарилагдана.

Партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэн, эдэ дутагдалнуудые түргөөр усадхаха ёһотойбди.

КПСС-эй Заиграйн аймкомой секретарь нүхэр **Дейнеко** тус аймагтахи олон жэжэ предприятинуудые нэгэдүүлхэ тухай аймкомой гаргаһан үүсхэл дэмжэгдээгүй гэжэ шүүмжэлбэ. Саашань нүхэр Дейнеко түмэр замай вагонуудта шэнэ аргаар модо тээхэ тухай тогтожо хэлээ. Вагонуудые нюруутайгаар ашаалхада олон кубометр модон үлүү тээгдэнэ. Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэд энэ арга хэрэглэжэ, олон кубометр модо оронойнгоо барилгануудта түсэбһөө гадуур эльгээһэн байна.

Вагонуудта модо нюруулан ашаалха иимэ аша туһатай байһаниие мэдэжэ байгаад, «Забайкаллес» комбинадай тэрэ аргые үргэнөөр дэлгэрүүлхын түлөө оролдодоггүй байһаниинь гайхалтай. Хэрбээ комбинадай хүтэлбэрилэгшэдэй энэ аргаар вагонуудта модо ашаалха тодорхой түсэб леспромхозуудта үгэдэг һаань, хэдэн олон вагон арьбалагдаха байгааб? Тиихэдэ модошодой профсоюзай обком ажалай түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи дэлгэрүүлхын түлөө оролдоногүй. Профсоюзай обкомой хүдэлмэрилэгшэд леспромхозуудай ажахын хэрэгтэ хабаарангүй, һанаа амархан һуухаяа болижо, хүдэлмэришэдэй дунда түрүү арга дэлгэрүүлхые оролдохо сагынь ерээ.

Профсоюзуудай областной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Шевченко** профсоюзна организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай хэлээ. Профсоюзна организацинуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилгэдэ ехэ дутагдалнууд бии байһаар. Зарим профсоюзуудай ЦК-нүүд доодо шатынгаа организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада шухала хэмжээ абанагүй.

Саашань нүхэр Шевченко профсоюзна организацинуудта хойрогоор хандадаг ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэдые шангаар шүүмжэлбэ. Барилгын материалнуудай управлениин начальник нүхэр Сурков профсоюзай обкомой президиумэй гэшүүнээр һунгагдаһан аад, президиумэй нэгэшье суглаанда ерэнгүй байхаһаа гадна профсоюзна организациин табиһан эрилтые тоодоггүй байха юм.

Промышленна предприятинуудта элдэб гэнэ осол болохогүй ябадалые сахиха, мүн профсоюзна организацинуудай хүдэлмэридэ партийна организациин зүгһөө туһа хүргэхэ тухай үгэ хэлэгшэ тогтоо. КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска, февральска Пленумүүдэй шиидхэбэри соо профсоюзай үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Тиимэһээ партийна организацинууд профсоюзда али болохоор туһалха, олониитэ хүдэлмэришэдые социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха зэргэтэй.

Мүн геологическа экспедициин начальник нүхэр **Хантаев,** ПВЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Бирюков,** Ципиканай приискын Управлениин начальник нүхэр **Чагин** болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Областной партийна эдэбхитэдэй суглаан дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа. Тэрэ тогтоол соо КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие һайшаан дэмжэхэ зуураа, Октябрьска революциин 40-дэхи жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тулада областной партийна организаци бүхы хүсэеэ элсүүлхэ гэжэ хэлэгдэнэ.

***

Элидхэлэй һүүлээр республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Борисовта** үгэ үгтэбэ.

Хурьгад эхэтээ суг түлжүүлэгдэнэ

Энэ жэлдэ аймагай бүхы колхозууд үбэлэй хурьгадые абажа байна. Үбэлэй хурьгад алишье талаараа хабарайхиһаа һайн байһаниинь эли тодоор харагдана. Январь, февраль һарануудта гараһан хурьгадһаа нилээд ехэ ноохон хайшалагдаха, тиимэ хурьгад намар болотор тобир, томо болохо бшуу.

Мүнөө абаһан хурьгадаа хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула үдэр һүнигүй оролдонобди. Отарын 450 эхэ хонидһоо 340 хурьган абтаад байна. Хонишод Дулмажап Буянтуева—118, П. Соковикова—98, би — 118 хурьга абаад, түлжүүлжэ байнабди. Мүнөө жэлдэ үбһэ тэжээлэй ехээр бэлэдхэгдэһэн дээрэһээ, хонидоо байрадань байлгажа харууһалнабди.

Нарай хурьгад гараһанһаа хойшо нэгэ хэдэн үдэр, эхэтээ эжэлшэтэрээ тусхай клеткэнүүдтэ байлгагдана. Һүүлээрнь сакмануудые бүридүүлхэдэ хурьгадай тэнхэй тамирые, бэеын элүүрые хараада абалсанабди. Хурьгад үдэртөө гурба дахин эхэеэ хүхөөд, бүлеэн уһа уудаг. Хурьгадай кормушка соо дабһан, бутаруулжа жэжэ болгоһон хирпиисэ, хөө мэтын минеральна тэжээл ходо байдаг. Мүн голой һайхан үбһэн, концентрат, овёс дураарнь үгтэдэг. Хонидой байра шулуун фундаменттайгаар баригданхай юм. Тиимэһээ дотор талаһаа сэнтэдэг. Ханын захаар хурьгадые хэбтүүлжэ хүйтэ абхуулхагүйн тула таһалгануудынь байрын дундуур хэгдэнхэй. Хүйтэ абаһанһаа боложо нёдондо жэлдэ арбаад хурьган гарзалаа һэн. Мүн һубайрһан хонидые илгажа, хусада табинабди. Тиимэ хонид ехэшье олон бэшэ.

Колхозой правлени хонишодые уршамуулхын тула биратай юумэ хэнэгүй. Мүн нэмэлтэ түлбэришье үгтэнэгүй.

Бидэ хонишод 100 эхэ хониндоо 100 хурьгадые, хонин бүриһөө 2,2 килограмм ноохо абаха гэжэ мүрысэнхэйбди. Абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө эрид тэмсэжэ, оролдожо байнабди.

Долгор Гармаева, Кударын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Шууяан соогуур мартагдашоо

Хүндэ ганса һү уулгаад байбал, удаан саг соо тэсэхэгүй аабза? Та юун гэжэ һанаха байнат? гэжэ Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө (түрүүлэгшэ нүхэр Бояновһаа, зоотехник нүхэр Неприяхинһаа) асуугаа һаатнай «тэсэжэшье болохо», гэжэ харюусахадаа торохогүй. Юундэб гэхэдэ, энэ колхозойхид һүүлэй хэдэн жэл соо һү ехээр һаадаг болохо тухай нилээд шууяа татажа, яһала ехэ юумэ хэбэшье, зарим нэгэн шухала хүдэлмэрсэ ото таһа мартажархидаг байна бшуу. Жэшээлхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ гахай үсхэбэрилхэ асуудал мартагдашаһан байха юм. Мүнөө фермэдэнь нэгэ мүртэй байрашье байхагүй, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагданашьегүй. Сэхыень хэлэхэдэ, арбаад жэлэй саада тээ фермэ ямар байгаа һэм—мүнөө тэрэл зандаа. Гахайн байра соо ороходо хүйтэн, уйтан, муухай. Тэжээл буйлуулдаг газар үгы дээрэһээ, гахайшад томо тогоонууд доро гал түлижэ, гахайнуудайнгаа эдихэ тэжээл шанана. Хэдэн зуун (томошье, жэжэшье) гахайн тэжээлые нигэжэ бэлдэхэ, зөөхэдэ хэды хүндэ гээшэб! Мүнөө эндэ зуу гаран поршоонхо абтаад байна. Шиигтэй, хүйтэн байрада харууһа, тэжээл муутай байһан поршоонхонууд зүдэрүү, дорой муу байдаг.

Олзо ехэтэй энэ шухала һалбариия мартажархёод байхадань, колхозой һанда олзо багаар ородог, гүрэндэ өөдтэй мяхан тушаагдадаггүй байһаниинь гайхалтай бэшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз 2—3 пүүд татаха 100-гаад гахай гүрэндэ тушаажа, фермэһээн миил 17 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Хэрбээ эдэ гахайнуудые центнерһээ бага бэшэ болоторнь бэежүүлэн һайнаар шахаад, гүрэндэ тушаагаа һаа— хоёр-гурба дахин ехэ олзо орохо һэн. Фермынхид поршоонхонуудаа томо болгожо, гахай шахажа шаданагүй бшуу.

Хэрбээ колхозой хүтэлбэрилэгшэд фермынгээ хүдэлмэриие һайжаруулжа, гахай шахалгые ёһотой һайнаар эмхидхэхын тула яаралтай хэмжээ абаагүй һаань, мүнөө жэлдэшье мүртэй мяхан абтангүй байжа магад. Мүнөөдөө тус фермэдэ нэгэшье гахай шахагданагүй.

Ёһотойгоор оролдоод байгаа һаа, жэлдээ хэдэн зуун гахай шах… гахайнгаа фермэһээ хэдэн зуу… ган түхэригэй олзо орvvлха… боломжотой. Фермэдэнь порш… олоор абадаг, дүй дүршэл ех… гахайшад бии. Жэшээлхэдэ, га… шан Бутыд Чимитова нёдондо… гахай бүриһөө 22 поршоонхо… жа, түлжүүлһэн байна. Зүгөөр,… хайнуудай мүртэйгөөр шахагда… гүй дээрэһээнь, зарим түрүү га… шадай оролдосото ажал миин… лаар һалашадаг байна ха юм. … шоонхо олоор абаһанай, гахай… наар шахаһанайнь тула гахай… та ажалай нэмэлтэ түлөөһэн үгт… гүй байһаар. Гахай, поршоонхо… дые эдеэлүүлхэ, харууһалха,… ажал зүбөөр эмхидхэхэ шэнэ,… рүү аргануудай фермэдэ нэбтэ… лэгдэдэггүй байһан тухайда хэ… тэшьегүй.

Гахайнуудай зуһаха газарые… наар, али али талаһаань хара… шэлэжэ олохо, тиигээд тэндэнь… руу байра бариха гээшэ зунай… гооной үедэ поршоонхонуудые… гаша багатайгаар, түргэнөөр т… болгохо, гахайнуудые олоор т… луулха хэрэгтэ шиидхэхы удха… нартай юм. Хэды тиимэшье һ… бэлшээреэр һайн газарта гахай… даа зуһуулдаг болоһойбди… колхозой хүтэлбэрилэгшэд о… доногүй. Фермэнь мүнөө бол… зунай һайн байрагүй байһаар. … голой урда бэедэ колхозой һаал… үнеэдэй нэгэ гүүртэ зуһадаг… Хэрбээ гахайн фермые тэндэ… һуулаа һаа, тон таарамжатай… ха һэн. Һү сагааншье элбэг, тэн… бэлшээришье һайн. Тойроод—… бургааһан. Эндэ гахайн фер… зуһалан түхсэрээ һаа, ойро ду… тэжээлэй элдэб культурану… тарихашье газар бии.

Мүнөө жэлдэ энэ колхоз га… типовой байра бариха түсэбтэй… гаа. Теэд тэрэнь баригдажа з… хаһаа байтагай, модониинье… соогоо ургажа һууһаар.

Ямар нэгэн ажалаар дашуур… гүй, мал ажалайнгаа энэ шу… олзо ехэтэй һалбариие хүгж… гахай олоор шахадаг болыт,… зондо, мүн колхознигуудтатнай… хан ехээр хэрэгтэйл гэжэ колх… түрүүлэгшэ нүхэр Бояновта һан… хаар байна.

Ц. Дандаров, м… корреспонден…

Мал таргалуулха фермэ

Хорёод мянга шахуу хонитой, мүн эбэртэ бодо малаар олон Молотовой нэрэмжэтэ колхоз урда жэлнүүдтэ мяха абаха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулдаг байжа, гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө дүүргэхын тулада намартаа олон толгой малаа тушаадаг һэн.

Нёдондо жэл тус колхоз баһа иимэ байдалтай ушарһан байгаа. Жэлэй туршада 1500 центнер мяха тушааха уялгаяа дүүргэхын тулада энэ колхоз 193 толгой эбэртэ бодо мал, 200 гахай, 2351 хони тушааһан байгаа. Хэрбээ эды олон малые һайса таргалуулаад тушаагаа һаа тэдэнэр түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргэжэ шадаха һэн. Теэд мал таргалуулха, шахаха хэрэгтэ анхарал табигдадаггүй дээрэһээ тэдэнь туранхайгаар, зарим малынь хатайртай зандаа тушаагдаһан юм. Тиимэһээ тушааһан малайнь шэгнүүр бага байгаа. Жэшээнь, гүрэндэ тушааһан 193 толгой эбэртэ бодо малынь арайхан гэжэ 406 центнер татаһан байха юм.

Артелиин гэшүүд саашадаа ехэ мяха абадаг болохо гэжэ шиидээ. Тиигээд энээниие ямар аргаар шиидхэхэб гэһэн асуудал гараба. Эндэхи колхознигууд Смоленскэ областиин ажалшадай уряае зүбшэн хэлсэхэдээ мал таргалуулха тусхай фермэ бии болгохо гэжэ шиидэбэ.

Һаяхан тус колхозой правлениин заседани боложо, энэ асуудалые эдэбхидтэйгээ хамта бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэжэ үзэбэ. Правлениин гэшүүд энэ үүсхэлые бултаһайшаан дэмжээ. Тиигээд мал шахан таргалуулха фермэдээ гахайн фермые, эрье хонидой гурбан отарые, һүрэг адуугаа даалгаха гэжэ шиидэбэ.

Колхоз энэ жэлдэ хамта 2048 центнер мяха абаха зорилготой. Энэнь нёдондонойхидо орходоо холо ехэ болоно. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ бүхы арга боломжо бии. Мяханай ехэнхинь хонин ажалһаа абтаха байна. Тиимэһээ 3 отарада хамта 2300 толгой эрье хонид таргалуулагдаха болобо. 50 толгой адуун шахалганда табигдахань. Мүн 100—110 толгой эбэртэ ехэ мал, хашарагууд, гологдоһон бодо мал табигдаха байна. Колхоз мүнөө дээрээ 140 толгой гахайтай. Тэдэнэй 27 толгойнь томо эхэ гахай, 15 толгойнь нэгэ дахин поршоонхолоод тушаагдаха гахайнууд юм. Гүрэндэ тушааха мяханай 10—15 процентнь гахайн фермэһээ орохо болоно.

Шахагдажа таргалуулагдаха мал колхозой гурбадахи фермэдэ байха болоо. Хонидынь Боргойн талада бэлшэхэ.

Ингэжэ колхоз хамта дээрээ энэ жэлдэ 130 центнер гахайн мяха, 1414 центнер хониной мяха, 200 центнер адуунай мяха гүрэндэ тушаахань. 288 центнер мяхан дот… гаргашада худалдагдаха б… Шахалганда табигдаһан гахай… хэн 90—100 килограмм, эрье… нид—45—50 килограмм шэг… тэйгээр гүрэндэ тушаагдаха.

Мал шахалгые һайнаар эмх… жэ, мяха горьтой ехээр абахы… ла колхозой правлени партийна… ганизацитайгаа хамта фермы… дэлмэрилэгшэдтэ ажалай һайн… лөөһэ үгэхэ, ажалыень зүбөөр… хидхэхэ, шахагдажа байһан м… үе үе болоод лэ шэгнэжэ байха… хала гэжэ тогтообо. Фермые… шаар Иван Тихонович Лапин… бигдаа. Нүхэр Лапин урдань… най фермэдэ ажаллаһан, га… фермые мүнөө даажа байһан… дүршэлтэй, эхилһэн юумэеэ… тэнь хүргэжэ шададаг хадаа… харюусалгатай хэрэгые хүтэлб… хэ болобо.

Мүнөө Зэдын аймагай бүхы… хозууд, мүн совхоз гүрэн т… удхашанартай энэ хэрэгые бэе… хын тулада арга боломжоёо… рүүлэн, хэмжээ-ябуулгануудые… хёожо байнхай. Молотовой н… жэтэ колхозойхид мал шахан… галуулха тусхай фермэ байгуу… энэ шухала асуудалые зүбөөр ш… хэхэ һайн арга олоо гэжэ һана… на.

Н. Цыбено…
Б. Шатонов, ман… корреспондентнүүд…

Б. МУНГОНОВ.

Шуурган дундуур

ОЧЕРК

КОНКУРСДО

1

Хайшаашье харахада, саhан хунадэ хушагдаhан сиидэгэр сагаан руухын тала. Тэрэниие холуур туур тойроhон үндэр, набтар ла толгойнууд энэ тэрэ хажуунь лабхайлдажа, томоотой янр ташаагаа тулаад hууhан түтэй. Баранhаань томо Аршаан эр халзан духаараа наранай hаа малайжа, хойто хажуунь даглайн харагдана. Баруун ноhоонь Гозогор хада, зүүн хойоонь Улаан хада, мүн лэ урурнь Нарин Хүндын дабаанай гил шосэгэн толгой ялбайна.

Гэл иимэ газарта, Харуухын ан талада Бальжинима Бабаайхи хэдэн жэлдэ hуудаг даа. бан хонишон жэл бүри хэдэн н эрье хонидые бэлшээн таргаулдаг юм. Дүтэ нааша хүн амишье харагдадаггүй. Харин Нарин Хүндын дабаанай саана, Талбай агта, эндэhээ зургаа—долоон доной хирэдэ Сосор Гармажапо, Цырендоржо Цыбденовэй аранууд hууріжанхай.

Үбэлэй hаранууд дүүрэжэ хаай түрүүшын hара гараба. д «хабарай түрүүшын hара гаа» гэжэ хэлэхэнь лэ хэбрэг юм за. Харин энэ hарын ямар ехэ тэй, ямар ехэ бурагайтай байнь Харуухын хонишод уданшье мэдээ hэн.

Мартын нэгэнэй үглөөгүүр харалнзада яhала наратай сэлмэг ба. Огторгойдо нэгэшье үүлэ. Зүүн тээhээ hулаханаар hэрэн hалхилна.

— Зүүн тээгээс салхилба дээ. бордос орожо, салхин буухаа агүй юм аа гү дээ, — гэжэ үннаhатайш hаа, хүнгэн сарюун хүгшэн hанаагаа зобонгёор лнэ. Зүүн hалхинай заримдаа хойшолонтой байдагые ута ан наhан соогоо хүгшэн яhала эдэг болоhон янзатай. Иигэжэ ээд, хүгшөөдэй дүрбэтэйхэн хүбүүн Лубсан-Нимаяа, гурбаан аша басаган Долгорхоноо элүүлнэ, тэдэ хоёройнгоо тооhаржа ехээр шууялдахадань даадшье абана. Хүгшөөдэй мүн сүлөөгүй ажалтай ха юм даа! лжээ хараhан набтархан пеэшэй амhарта сайгаа уужа hууПаталия мүнөө Дари хүгшэнэй ээшэ тушаа бодолгото болоодон хэбэртэй, пүршэгэнэhэн гахаража, дуугай hууна. «Хони бүхэли үдэртэнь хооhоор хаадшье hуухань баhал хайратайл» гэжэ Паталия бодоно. Пеэшэ хойноxи столой ойро сайлажа hан Бальжинима Бабанович иэ дуугарнагүй, мүн лэ бодол болоhон янзатай. Бальжинин дүү, Цырма хонишон гурбан ьга эхэнүүдтэнь табижа хүлээд, газааhаа ороно.

Байн байтараа зүүн hалхинай дахa тээшээ болоходо, хонидоо ишээридэнь гаргаха гэжэ хони шиидэбэ. Тэрэ үдэр хонидоо аха Паталиин ээлжээн бай. Паталия түхеэрбэ. Үнишье боигүй хүбэнтэй хүүртиг үмдэhэн, ан хүрин пулаад уруунь боо, бүhэ бүhэлhэн Паталия хони туугаад гараба..

Паталия хонидоо хотонhоонь ан сасуу баруун тээхи набтар толгойн урдуур баруулжань утаад, гурба — дүрбэн модоной да байhан таряанай газар дээрэ ашаба. Хонидынь овёсой, хара ряанай солоомын узуур дээрэ эл тэжээл оложо, байрашан элнэ.

2.

Зүүн тээhээ hалхилхаа болёод, идуу зохид боложо, тала дай намжаарна. Харин хойто хауд дээгүүр үглөөгүүрhээ хой хирхагтан уняартаhан огтор улам бүрхөөд, үдэ багта аргааар саhан орожо эхилбэ. Улам и дулаахан болоходол гэнэ. эшье, саг үнгэрхэ тудам саhан ехэшэгээр шэдэлнэ, холын хада ланууд сагаан хүшэгэдэ халхаан харагдахаа болино.

Паталия hанаагаа зобонгёор ор тойрон эрьежэ хараад, хони гэр тээшэнь бусааха гэжэ саазахадань гараба. «Һалхилаалгүй нь, hайн юм бэлэй. Бү hалхил даа» гэжэ хонишон найданар hанана. Теэд хонишоной хэ иигэжэ hанахыень хүлеэшоод, огор хадын арада хоргодожо этэрээ гэнжэhээ гэнтэ мултар ямар нэгэн зэрлиг арьяатан эги галзуу дошхон hалхин буу нюдэ хараха зай забhаргүй р саhа бордоhон мушхарба, hал шуурган hүреэтэй муухайгаар хэрбэ. Нойтон саhан бамбагар мбагараар шэдэлнэ, хонишоной үрынь долёожо, хасар дээгүүрнь ан боложо урдана. Газар тэнгэ хоёрой ниилэжэ, хахаржа хүүрэ байhандал хүүенэ хааянг, тала дайдаар харанхы боложо, ойро дутыншье юумэ харагдахаа болино.

Хонишон эхэнэр хонидоо зүүлжэнь, хотон хударнь тууха гэжэ хоолойнгоо hөөлдэтэр хашхарна, арбагайдана, шабхуурдана. Тэдэнь монсогойрон бөөгнэрөөд, удаахан ябаха зуураа, шанга hалхинда сохигдожо, улам бүри урагшаа хадуурна. Наран орохо ойртоhон хэбэртэй, түргэнөөр харанхы болоно. Бүдэг бадаг гэжэ байха үеэр урдань барбагар хара юумэ харагдаба. Ойртожо ерэхэдэнь, харганаагай томохон hөөг байжа, Паталия ябаhан газараа таниба. Иигээд байхадаа гэрынь шанха хойнонь шахуу, хоёр модоной хирэдэ гэшэл даа. Паталия хонидоо гэр тээшээ шэглүүлэн тууха гэжэ улам нэтэрүүгээр оролдобо. Теэд хонидынь hалхи шуурган өөдэ яаш ябажа үгэнэгүй, талын ганса харганаагай нэмэридэ бөөгнэрэн түрисэлдэнэ. Үшөө тиигээд гүнзэгы хүр саhаар дүүрэhэн хонхор газар харгыен хаана.

Галзууреhан hогтуу hалхин нэхы саhан дэгэлдэ оройлдошоод, нарбагар ехэ хормойень гэшхэжэ, бүдэржэ, мухарижа ябаhандал талын ганса харганаанда шэбээлээд, ёоложо ёгшожо, улижа дуулажа hууhандал, амитай амитадые хүйтэн hабартаа бажуугаад, баярлаhандаа бархиржа байhандал, ханяажа хахажа байжа энеэhэндэл адляар hанагдана. Хонишоной нюрга руу хүйтэ даажа, дагжа hүрэнэ. Байн байн Харуухын талада нюдэ балай харанхы болошобо.

Бөөгнэрэн хагшалhан хонидоо Паталия тойрожол тойрожол ябана, өөрөөшье дулаасахые оролдоно, байд гээд лэ оогложо, абяа угэнэ.

Һалхи шуурган улам хоротойгоор ордоhолжо, тэнсэлгүй хүйтэн болоно. Хаанаб даа холо хүн hүхирнэ гэжэ hанаад, хонишон бии шадалаараа хуугайлба. Теэд абяаниинь арай дуулдахаар «шаад» гээд, hалхи руу сохигдон, нойтон саhанда хушагдашана хэбэртэй. Харюу дуулдабагүй. «Һалхин хадаа» гээд хонишон урмаа таhарна. «Бальжинима бэдэржэ гараhан лэ байха даа. Ииштэ ойрохон лэ, шуурган дундуур гүйлгэжэл ябана гээшэ» гэжэ Паталия баяртайгаар бодоод, зосоонь дулаахан болоходол гэнэ.

3.

Саhа бордоhоной түргэдэхэ, hалхи шуурганай шангадаха бүринь Бальжинима Бабанович hууридаа hуужа шадахаа болёод, тулгуураа тулажа, гэр соогуураа ябана, байд гээд лэ үүдээрээ шагаана. Тиин байтараа тэсэхээе болёод, газаашаа гүйжэ гараба. Хара морёо түргэхэн эмээллэжэ, хоёр хүлтэй хүнhөө өөрэгүйгөөр hүрэжэ мордоод, фашистнарые добтолhонhоо дутуугүй эршэтэйгээр харайлгажа, шуурган дундуур баруулжаа зура сохибо. Таряанай газар дээрэ гүйлгэжэ ерэхэдэнь, амидышье амитан үгы, hалхи шуурган лэ галзууржа байба. Ооголоод үзэнэ. Хүнэй абяан гаранагүй, hалхин лэ уншаргатайгаар улина. «Хонидынь шуурганда намнуулжа, урагшаа ябашоо аалтай» гэжэ hанаад, Бальжинима иишэ тиишээ годирон, hалхи руу гүйлгэбэ. Тииhээр ябатарнь наран ороhон янзатай, hүниин харанхы барай барайhаар бүри хажуудань хүрэтэр марян ерэнэ. Бальжинима оог табиhаар Нарин Хүндын дабаа дабажа, Сосор Гармажаповай отарада хүрэжэ ерэбэ. Газаань байжа асуугаад, Талбайн отара ошохо гэжэ зүүлжээ хатаргаба. Теэд hүниин харанхыда бурьялhан hалхи бордоhон соо төөрижэ, Цырендоржо Цыбденовэй отарые олобогүй. Гэртээ бусажа, үүр сайлгаха гэжэ бодоод, хара моринойнгоо жолоо hула табина. Һүниин тэн үнгэрhэн хойно Бальжинима гэртээ хүрэжэ ерэбэ.

Һанаан үнөөндэ баригдаhан Дари хүгшэн, Бальжинима, Цырма хонишон унтангүй хонобо. Бальжиниманиь газаа гаража, шагнаад лэ ороно.

4.

Шуурган hалхин шуухирhан зандаа, hая наашашье намдаха хэбэргүй. Нарин Хүндын дабаанай арада, талын ганса харганаагай нэмэридэ хагшалhан хонидшье, хонишоншье бүри ехээр дааража эхилhэн янзатай. «Үхэhэн яндуулшни, юундэ гансаараа ургаhан харганаа гээшэ агшаб? Нэгэ хэдыгээрээ, хоёр-гурбаараашье ургажа яда ехэ» гэжэ сүхэрhэн хонишон бээрэнхэй уралаараа шэбэнэнэ. «Эндэ удаан байгаа hаа, хонидни зууража үхэхэнь гээшэ. Найдамтай нэмэри газарта заал hаа абаашажа, абарха ёhотойб. Үхөөш hаа, үхүүжэб: юрэдөөл хонидоо абарха байна» гэжэ Паталия эрид шиидэнгээр бодоод, хонидоо урагшань, Нарин Хүндын дабаан өөдэ тууба. Тэрэниие дабажа шадаа hаань, дабаанай үбэртэ хойноhоо эгсэ эрье халхабшатай гүнзэгы жалга бии ха юм даа. Тэндэ хонидоо абаржа болохо бшуу. Энэ үедэ Паталия өөр тухайгаа оройдоошье бодоногүй.

Һүниин балайе hамбаашалжа, зоргоороо ошоhон hалхи саhан соогуур хундагар хооhон дабаанай ара өөдэ хонидые тууужа гаргахань хэлсээтэйхэн лэ юм бэзэ. Һалхи руу хадань лэ хонид бага багаханаар урагшаа дабшана.

Мүнөөхи харганаан соо шагталдаhан хүйтэн hалхин хоротойгоор хашхараад, тэндэhээ хобхо hүрэжэ, хойноhоонь эрьюулэн ерэhэндэл, урдуурнь амадажа, хубсаhа хунарhаань татажа байгаад, дабаанай оройгоор нарбаганан хуугай хашхарга табиhандал hанагдана. Эрэлхэг хонишон шүдөө шангаар зуужа, улам нэтэрүүгээр урагшаа дабшаба.

Одоошье дабаанай оройдо ойртобод ха, Паталиин хүл доро томо жэжэ шулуун торсолдожо, бүдэргөөд абана, халтад гэбэл унагаахаа hанана. Дабаанай орой дээрэ гаража, hалхинда унашаhан ганса арьягар хара шэнэhэнэй хажуугаар үнгэрхэдэнь, хадын үбэр боложо, хонидынь нэмэри газар худар гүйлдэн оробо. Паталия хонидоо гүнзэгы жалгын эхиндэ бөөгнэрүүлэн байлгаба. Эндэнь hураггүй халхабшатай, нэмэри газар байгаа. Хадын оройдо хаагдаhан hалхин хүнэй хүсые диилэжэ ядаhандаа гомдожо, hугшара hугшарhаар дуугаа hуладхана. Теэд хүнэй эсэслэн илахань үшөөл үды байгаа hэн. Шуургата hүниин уташье, хүйтэншье гээшэнь хэсүү ха юм даа. Хүлдэн хүрэнгүй, тэрэниие тэсэжэ гараха хэрэгтэй.

Паталиин гал түлихэ гээшье hаань, дүтэ нааша түлеэн үгы хамнай даа. Угайдхадаа тамхяа татаха гэхэдэнь, нойтон саhанда зуруулынь норошоhон байба. Нэгэ бага дулаасаха ааламби гээд, Паталия хонидоороо бэеэ тойруулан hууна. Нюдэнэйнгөө эжэлүүдгүй анилдахаа hанахадань, тэндэhээ болдожо, хонидоо тойрон hалирна. Унтаа hаа аймшагтай — хүлдэжэ үхэхэш. Мүн шоно гарюуhан ерэжэ, хонидымни үргэжэ аа гү гэжэ айна. Иигэжэ hанаха бүринь жалга соо гуур, хүр саhанай, шулуунай саанаhаа шонын ногоон нюдэнүүд харагдахадал гэнэ.

Арай гэжэ үүр сайха хэбэртэй болобо. Шуурган hалхин нөэхил хүсэтэй зандаа, хадын оройгоор хүүенэ, нойтон саhа бордоhоёо бөөм бөөмөөр адхана.

5.

Үүр сайхатай сасуу Бальжинима баhа дахин мориндоо мордожо, Баатар гэдэг нохойгоо дахуулаад, шуурган соогуур шургаба. Абаhаар Талбайн отара, тиигээд Хүсөө Үбэрэй отара ерэжэ hурагшалаад, Нарhатынгаа комплексно бригада ошожо, колхозойнгоо правленидэ телефондобо. Тэрэ дары колхозhоо, МТС-hээ хоёр—гурбан машинатай хүнүүд хонидые бэдэрхээе гараа hэн.

Бальжинима hөөргөө бусажа, Нарин Хүндын дабаанай орой дээгүүр зубшан бэдэрбэ. Одоошье шадалаа барагдажа, замхажа байhан бордоhон соогуур хадын үбэр худар хараашална. Нохойнь гэнтэ хада руу даб гэбэ. Бальжинима хойноhоонь дахаад ороходоо, эрэлхэг нүхэрөө бүхы хонидтойнь олобо. Хонишоншье, хонидыншье бамбагар сагаан саhан дэгэл хэдэрэнхэй, амиды мэндэ байгаа бэлэй.

Иигэжэ, Паталия Бабанова галзуу дошхон hалхи шуургантай тэмсэн, колхозойнгоо баян зөөриие— зургаан зуу гаран хонидые абараа hэн. Тэрэнэй ажалай баатаршалга тухай дуулаад, Шанаагай колхознигууд үнэн зүрхэнhөө баярлана, омогорхон хөөрэлдэнэ. Бальжинима Бабановичын сэдьхэл баяраар билтараа. Тиигэншьегүй яахаб даа. Тэрэнэй отарын хонишод, тэрэнэй гэр бүлынхид нютагай Советые hунгахын урда тээ ёhотойл ажалай вахтада жагсажа, иимэ ехэ бэлэгтэйгээр hунгалтые угтаа ха юм даа.

* * *

Энэ ушар Шанаагай сомоной Харууха нютагта боложо, совет хүнэй асари ехэ хүсые, мохошогүй эрэлхэг зоригые, арюун hайхан сэдьхэлые харуулаа. Ажал хэрэгэйнгээ түлөө, колхоз нютагаа хүгжөөхын түлөө үнэн зүрхэнhөө оролдодог манай хүнүүд ямаршье бэрхэшээл дабажа шадаха, байгаалиинишье хэрзэгы дошхон аашые диилэхэ шадалтай гэжэ энэ ушар харуулаа.

Бурят нютагаймнай олон мянгаад малшадай нэгэн — хониной отарые даагша Бальжинима Бабановай гэр бүлынхид тухай, хүйтэн шэрүүн hалхи шуургантай хам орожо, артелиингээ ехэ баялигые— зургаан зуун табин долоон эрье хонидые абарhан юрын бурят эхэнэр Паталия Бабановагай ажалай баатаршалга тухай энэ очерк соогоо хөөрэбэбди.

Тэдэнэй гарынь барин танилсая. Бальжинима Бабанович Бабанов — 1917 ондо түрэhэн гэхэ гү, Агууехэ Октябриин сасуутан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ошожо, үрөөhэн хүлгүй болотороо фашистнарые халуун туулгаар хирбүүлэн hүнөөhэн, түхэреэн улаан эрэлхэг шарайтай хүн. Паталия Бабанова — хуудам сагаан талын хүйтэн жабарта долёолгоhон хүрин улаан нюуртай, хабарай хара hалхиндашье, зунай аяама халуундашье, намарай саhа бороодошье, үбэлэй янгинама хүйтэндэшье hалан hандангүй мал дахажа ябаhан бурят эхэнэр. Бальжинимын эжы, далан хоёртой Дари хүгшэнэй хэлэгшээр: «Колхозой колхоз болохоhоо хойшо мал дээрэ ябаhан зон даа». Түрэhэн гарhан эхэ нютагынь — Сэлэнгын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой Наран Булаг гэжэ гоё hайхан газар.

П. Бабановагай отара бэлшээридэ ябана. Хүрээ соо — Паталия Бабанова. Ф. Моренецын фото.

Мархайн оша гархай

Таабари ба тайлбари

Энэ юун бэ? Юун боложо байнаб?

Хаанаб?

ТАЙЛБАРИ. Энэ хадаа клуб соо зон суглараад байна. Кино гаража байна гээшэ. Үйлэнь Мухаршэбэрэй аймагай «Улаан Шулуута» колхоздо болоно. Ойлгосотой гү? Дашимаа гүүлээшэнь клубые даагша Дамбаева гээшэ. Энэ нютагта киномеханигаар ажалладаг Батожапов Жамьян иигэжэ кино харуулдаг, энэ колхозой клуб иимэ «дулаан» юм.

1. ТААБАРИ. Уурал hабана: халуунhаа бэшэ—хүйтэнhөө... Хонин дэгэл үмдэhэн зарим хүнүүд хойшо урагшаа найгажа hуужа тамхилна. Нүгөөдэ зариманиинь хамсы руу гараа hүгсаржархёод, хүлөөрөө палааха дэбhэсэгээлдэнэ... Гэнтэ харанхы болоод, юумэн пишаганаба. Тиигээд аргагүй уйдхартай утаар татан улижа эхилбэ. Һүүлээрнь гэнтэ ялагар боложо, хүнүүд hанаа алдаба. Хүүгэд шууялдана. Эшхэрээн соностобо. Дахяад харанхы боложо сад-няд гээд, сагаан бүд дээгүүр уруугаа хараhан хүнүүд зурагад-зурагад гэнэ... Хүнүүд хашхаралдана.

— Дашимаа! Өө, Дашимаа! Эдэ зоноо болюулыш... Яаhан зон бэ!—гэhэн hүүхирээн ханада байhан шагаабари талаhаа дуулдаба.

Һүүлээрнь юуншьеб, баhал улишаба. Дахяад гэрэл нособо. Баhа унтарба... Иигэжэ бүхэли гурбан час соо үргэлжэлбэ...

2. ТААБАРИ. Бүүдхын палааха дээрэ хүн хэбтэнэ, hогтуу... Мэдээ табижархёо... Энэ хүн түрүүшынхеэ hогтоо бэшэ—ажалдаа ошохын орондо халтад гэбэл архи уугаад, иигэжэ «амардаг» юм. Энэ хэн гээшэб?

Хаана гээшэб?

ТАЙЛБАРИ: Энэ хадаа эхэнэр хүн, фельдшерскэ пунктые даагша Лебедева Лидия Никитична. Энэ хадаа Баргажанай аймагай Хүнтэйн МТС-эй харуулшанай бүүдхэ соо...

Гайхалтай гү? Тон гайхалтай... Эшхэбтэр!

М. Тархай.

СОНОСХОЛ

Хүндэтэ уншагшад! Намда бэшэг эльгээхэдээ нэрэ обогоо, адресаа тордиhогүй тодоор бэшэжэ байгты. Юуб гэхэдэ, «эшэгүй hүхые hүхэ гэжэ хэрэглэхын аргагүй, эзэгүй бэшэгые бэшэг гэжэ хэблэхын аргагүй» байна.

Зай, баяртай! **М. Тархай.**

Редакцида ерэhэн бэшэгүүд

Ажалшадай эрилтые хангаха тухай үшөө дахин

Хориин аймагай центрhээ 100-гаад модоной газарта Тээгдэ гэжэ тосхон байдаг. Эндэ леспромхоз, модо урадхуулдаг участок, 7 жэлэй hургуули, Калининай нэрэмжэтэ томо колхоз, амбулатори болон больница, эхэнэрнүүдэй нарайлдаг газар бии. Гэхэ зуура, эндэ hүүлэй хэдэн жэлэй хугасаа соо мэргэжэлтэй врач байгаагүй юм. Врач ерээшье хадаа, ойр зуурахан хүдэлөөд ябашадаг. Үбшэлhэн хүн заримдаа багаханшье хэрэгэй түлөө аймагай центр гү, али 150 километртэ байhан Улан-Удэ ошохо баатай болодог. Энэ асуудал нэгэнтэ бэшэ Хориин аймгүйсэдкомой, элүүрые хамгаалха таhагай урда, мүн республикын элүүрые хамгаалха министерствын үмэнэ табигдаhан байна. Теэд тэдэ эмхи зургаанууд ажалшадай эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандажа, шэхэ дүлии hууханьтайхалтай.

***

Манайхиие аймагай центртэй холбодог телефоной лини хангалтагүйгөөр хүдэлнэ гэжэ нэгэтэ бэшэ хэлэгдэhэн байха. Теэд мүнөөшье энэ линиие hайжаруулhан юумэ байхагүй. Зарим газарта хойрог, бүдүүлиг телефонистканууд hуудаг, лини дээгүүр hогтуу хүнүүд нэгэнтэ бэшэ ажалладаг байна. Аймагай хэлхеэ холбооной таhагые даагша нүхэр Г. Угрюмов энэ асуудалаар зохистой хэмжээ абанагүй.

Г. Цыренов.

Хаалтатай байдаг библиотекэ

Бичурын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой (Харлан) библиотекэ ходо суургатай байдаг болошоо. Колхозой гэшүүд тэндэhээ ном абажа уншаха гэхэдээ аргагүйдэнэ. Тиихэдэ энэ библиотекэhээ гансашье колхозой гэшүүд бэшэ, харин hургуулиин hурагшадшье уранзохёолой номуудые үсөөн уншана. Библиотекые даагша Хайдапова хэзээ библиотекээ нээжэ, хүнүүдые ном, газетэ болон журналнуудаар хангадаг болохо юм?

М. Аюров.

Жэл соо кино харуулагдаагүй

Зэдэ голой хоёр талаар гушаад гаран үрхэтэ айл түбхинэнхэй. Энэмнай Закаменай аймагай «Сталинай зам» колхозой хоёрдохи бригада гээшэ. Хоёрдохи бригада гэжэ нэрэтэй болоhоор дүрбэн жэл болоо, теэд энэ удаан саг соо колхозой правлени, партийна, комсомольско организацинууд эндэ hуудаг зоной культурна эрилтые хангаха тухай мартажархёо. Үнгэрэгшэ жэлhээ хойшо тэндэ нэгэшье кино харуулагданагүй, лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй, концерт табигданагүй.

Энээн тушаа колхозой правлени, партийна организаци hаналаа табиха аабза гэжэ hанагдана.

П. Очиров.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭhЭНЭЙ hҮҮЛЭЭР

„Культурын таhагайхид зэмэтэй"

Иимэ гаршагтай статья манай газетын февралиин 13-най номерто толилогдоо hэн.

Баргажанай аймагай Урогой, Уланай хүдөөгэй клубуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг тухай статья соо хэлэгдэhэн байгаа.

Газетэдэ гараhан энэ статья соохи шүүмжэлэл шалгалтаар тодороод, клубуудай хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүд абтаа гэжэ Баргажанай аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Шагдуров манай редакцида мэдээсэбэ.

Уланай ба Урогой клубуудай хүдэлмэри аймагай культурын хүдэлмэрилэгшэдэй семинар дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Ажалаа эмхидхэжэ шадаагүй дээрэhээ клубуудые даагшад Эрдынеев, Зверькова тушаалhаа гаргагдаад, тэдэнэй орондо ондоо хүнүүд табигдаа.

„Хэлэhэндээ хүрэдэггүй хүтэлбэрилэгшэд"

Манай газетын февралиин 7-ной номерто толилогдоhон иимэ статья соо Хориин аймагай Үдын МТС-эй харьяата колхозууд hү ехээр hаахын тулада hулаар тэмсэнэ гэжэ хэлэгдэhэн байгаа.

Тус статьяе Үдын МТС-эй партийна эхин организациин бюро зүбшэн хэлсээ. Тэрэшэлэн, Кировэй нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудта hү hаалгые дээшэлүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй айкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа гэжэ манай редакцида КПСС-эй Хориин айкомhоо мэдээсэбэ.

Владимир ЖАЛСАНОВ

һайзагай

(Хүүгэдэй нэгэ акттай пьесэ)

Наадаха нюурнууд

1. **Дугар** — зургаадахи классай һурагша, пионер.
2. **Дагба** — зургаадахи классай һурагша, пионер.
3. **Хүгшэн.**
4. **Должид Доржиевна** — Дугар Дагба хоёрой багша.

Хабарай үе. Дугар Дагба хоёр һургуулиһаа тараад, гэртээ харижа ябана. Гэнтэ Дагба Дугарай гарһаань угзараад байлгажархиба.

Дугар. һүү! (Хажуу тээшээ халба һүрэнэ). Яанаш даа? Хүниие юундэ гэнтэ угзарха юм? Зүрхэмни бард гээд, сошоһон, айһан гээшэм.

Дагба. Дугар, намаяа хүлисэ. Биш ябажа ябатараа бэхэтэй лагвангаа парта дээрэ мартажархиһанаа гэнтэ һанаад, шамай юрэ мэдэнгүй угзаржархёоб.

Дугар. Аа, аа. Зорёон шамайе залд гүүлхэ гээд, тиигэбэ гэжэ һанаӑлби. һургуулиһаа холо ошоогүй ябахадаа, һанаһаншни болоол даа.

Дагба. Ши эндээ байгаарай. Биш сахилгаан хурдаар гүйжэ ошоод, абжа ерэһүү, зай гү?

Дугар. Заа, тиигыш даа. (Хашарангяар, үршын һагад). Яяр мартамхай хүн байнаш даа. Түргэн ерээрэй. Гэдэһэм үлдэжэ байна. Удаан болоо һааш, ябашахаб.

Дагба. Мэ, сумкын баряад бай. Сагаар ерэхэб. (Харагдахаяа болин ябашана).

Дугар. (Гэдэргээ ядайн, ташаагаа тулаад гэшхэлнэ). Хабаршье болобо даа. (Сумкаяа урдаа баринхай). Энээхэн, өнээхэн хобшогор сумкые хүгшэн эжынгээ ухэг худар шадэжэрхёод, бухэли үдэртөө голой эрье зубшажа, загаһа хахуульдаха, уһанда шунгаха саг ерэхэнь даа. Һанаад үзэхэдэ, гоё гээшэнь. Элһэн дээрэ наранда игаажа хэбтэхэш. Халуудамсаараа уһа руу шунгашахаш. Эх, зунай саг бушуу түргэн ерэхэеэ яанаб. Мүнөө һургуулида һурадаг хэбэртэй зобожо ябанаб. Халтад гэхэдээл багшанар зэмэлхэ. Хашартай гээшэнь. Муу сэгнэлтэ абахадаш, угайдхадаа хүгшэн эжыһээ эхилээд, гэмэрээд, ганираад һалахагүй. (Эшхэрэн гэшхэлжэ ябатараа, эбһээлэп һуняана. Тиигэжэ байтарнь нюргандаа мэшээгтэй юумэ үргэлһэн шабганса орожо ерэбэ).

Хүгшэн. Оо-ё-ё ха. (Мэшээгээ газарта табина). Яһанайм хүлһэн одоо хабала үзэн горхон мэтэ урдажа, гоожожо байнал. Ну-паа, халууниинь аргагүй гээшэ бэзэ. Оо-ё-ё. (Хүбүүе һарабшалан хаража) Энэ хэн хүбүүмнибши даа?

Дугар. (Хүгшэн тээшэ хёлгод гээд, буруу хаража эбһээлэн һуняана). Биб даа, биб. Түүхэй хэбэриг, түлеэнэй мунса гээшэб.

Хүгшэн. Хэн? (Нюдаеэ бэлтылгэн харана).

Дугар. Хэнээрни яахатнайб? Танихагүйт. Улхын хүбүүн халбага гэжэ дуулаа һэн гүт? Тэрэ гээшэб. (Хоёр тээшээ гэшхэлнэ, эшхэрнэ).

Хүгшэн. Хара хирээдэл баар-баар дуугараашa, иимэ дорюумни юрдөө хэмши? (Дүтэлжэ харана). Ай даа. Үхэһэнш нюдэн боло даа шамай. Дугарни гүш? Угайдхын саана шамайгаа, Дармынгаа хүбүү танихагүй гэжэ яахабиб. Наашаа, наашаа! Бэрхүү болохош. Оо-ё-ё, үтэлхэ гээшэ бэрхэл байна даа. Хүл гарни шархиржа, дарбиганажа байна.

Дугар. (Үбсүүгээ хүрхылгэн). Шархирха, дарбиганахадань би яахабиб? Эмшэлдэг доктор бэшэб. Би сүлөөгүй, нүхэрөө хүлеэжэ байнаб. Мэшээгытнай үргэхэ аргамгүй.

Хүгшэн. Бээлэйн шэнээн аад, яаһан үргэтэй, жобжогонуур юмши.. Шамайе доктор гэпэ аалби? Аха хүнүүдтэ туһалжа, үгыень дуулажа ябахада һайн агша. Бурхан зайлуул.

Дугар. Ходол бурханаал урдаа бариха юм. Таанадай бурхангүйгөөр би ябахаб. Үшөө намда мэшээгээ үргүүлхэ һанаатайл. Али хүгшэнэй мэшээг үргэжэ, бэсэ зобоожо даа. (Хүгшэн тээшэ хёлойн хаража). Би хүндэ юумэ үргэжэ шададаггүйб. Бэемни муу юм. Доктор хүндэ юумэ бү үргэ гэдэг. Зүрхэнш тэһэршэхэ гэжэ хэлэдэг юм. Ойлгоо гүт? Ябагты тиигээд. Һаалта гээшэн. (Хармаандаа гараа хээд, эшхэрэн гэшхэлнэ).

Хүгшэн. (Ехэ дураа гутангяар) Оштороо ямархан амитан болохо аабши даа? Мүнөөнһөө бэеһээ дээгүүр хүнүүдэй урдаһаа үргэ амаа булюудэжэ байһан хүнш, юун һайн хүн боложо ябаха һэм. Эхэ эсэгэш, багшанаршни шамайе иигэжэ яба гэжэ һургана гү? Байза даа, танайда нэгэтэл ошохо гээбии. (Дугар үлэ мэдээшэ болоод, хүгшэнэй хажуугаар харангүй гэшхэлнэ). Энэ яндуултай шолшогонолдожо сагаа баранхаар, газараа хороожо, галдижа ябаашам дээрэ ха. Оо, ё-ё ха (Мэшээгээ үргэлжэ байтарнь, Дагба гартаа лагван баринхай орожо ерэнэ).

Дагба. Үү, хүгшөө хаанаһаа ябанат? Энэ хүндэ мэшээгтэй юумэ яажа үргэжэ ябана гээшэбтэ?

Хүгшэн. Хэмнибши даа? (һарабшалан харана).

Дагба. Биб даа, Дагба. Данзанай хүбүүнби.

Хүгшэн. Пэй, Данзанайм хүбүүн гүш? Нюдэмни харахаяа болёол даа, болёол. Хажуудаа байһан хүниие танихаяа болиходоо, бираа таһараал нюдэн гээшэ.

Дагба. Хүгшөө, хаана ошожо ябанат?

Хүгшэн. Гэртээ хүрэжэ ядажа ябанаб даа. Город хүбүүндээ ошожо айлшалһан аад, мүнөө һая автобусһаа буугаад, ябанаб. Энэ Дармын хүбүүе мэшээгтэй юумыем абаашалсажа үгыш гэһэм, ёрхогоноод, үхэһэн муу һанаатай, шэлэ хүзүүгээрээ гэдэргээ таталдашаба.

Дагба. (Мэдээшэгүй, дуулаашагүй болоод, иишэ тиишээ гэшхэлжэ ябаһан Дугарта хандан). **Ши, Дугар,** абаашалсаад үхэсэ яагаабши?

Дугар. Зай, хаял даа саашань. Ябаха һаа, ябая. Бэсм үбшэн юм. Хүндэ юумэ үргэжэ болохогүй гээд, бэеһээ һалгаагаадхибал дүүрээл юм гүй гү.

Хүгшэн. Дуулыш, энээнэйнгээ хэлэхые.

Дагба. Тиигээ һааш, би абаашалсаад ерэхэм. Ши хүлеэгээд байгаарай.

Дугар. Хэды болотор хүлеэлгэхэ гээ хүмши? Би ябахам. Аргам һалаа.

Дагба. Нүхэр гэжэ һанаа һаа, хүлеэнэ бэзэш. (Хүгшэнэй дэргэдэ ошоно). Хүгшөө, мэшээгтэй юумэеэ намда үгэгты. Би абаашалсаад ерэһүү.

Хүгшэн. (Ехэл баярлан) Тиигэхэл һэн, тиигэхэл һэн, хүбүүмни. Үтэлһэн шабгансадаа иигэжэл туһалха һэн. Данзанайм хүбүүн иимэл шолмо, иимэл ухаансарла даа.

(Дугарые хараад) Шиишье һууригүй итаг шаазгайшуу һабиганаур, эрбэгэнүүр юумэ болохол хаш даа. Зай, ябая даа. Хэлэн хээрэ хонуулха гэлсэгшэ. Оо-ё-ё ха.

Дугар. (Хойшо урагшаа нэгэ гэшхэлжэрхёод, тэдэнэй хойноһоо харан). һэ, энэ яяр шабгансада һаймһараад, юу оложо эдихэнь гээшэб. Иигээд ерэхэдээ барһан болошоно даа. Ээ, эх, Дагба. Туһалагшын үгыдэ туһалагша боложо ябыш даа. (Дахин гэшхэлнэ, эшхэрнэ). Яаһан удаан болоно гээшэб? Тэрэ шабгансань хүл муутай юумэ аад, аабаг—ээбэг гээд, таахада, газар хороогоогүй бэзэ. Ябашаха юм гээшэ гү? Үгы даа, болохогүй. Энэ Дагбаш хүлеэнгүй ерээш гээд, үглөөдэртөө гонгиноод, гэндинээд һалахагүйл. (Дагба орожо ерэнэ). Арайхан гэжэ ерэбэ гүш? Юун гэһэн удаан болоношь? Тархи толгойнгоо эрьежэ дүнгеэршэтэр хабарай наранда шаруулан шаруулан, шамайе хүлеэбэб.

Дагба. Хүгшөө гэртэм оро, сахар үгэхэм гээд һаланагүйл даа. Хүгшэн хүнэй хэлэжэ байхада, арсаха гүш.

Дугар. Алин бэ, алин бэ сахарш? Намдаа үлөөгөө гүш?

Дагба. Хүбаалдангүй хэзээ эдигшэ һэм биб? (Хармаанһаа пряник гаргажа үгэбэ).

Дугар. Миниишни абаашалсаа һаа, баһа сахар үгэхэ байгаалтай?

Дагба. Үгэнгүй яаха юм. Эсэшоод, ехэ зобожо ябааб гэнэ. Һайн һуража, эрдэм ехэтэй хүбүүн боложо яба гэжэ юрөөгөө.

Дугар. Һа-һа, шимни буянтай хүбүүн болобо гээшэ гүш? һэ, шабгансын юрөөлгүйгөөр ябахадаа, үхэхэгүйб. Ши туһалааб гэжэ дэмыл бэеэ зобоонош даа. Юу оложо эдибэ гээшэбшэ? Сахар гү? һэ. Оро бадаагүйгөөр хаял даа. Нарай үхибүүд бэшэ гээшэбди.

Дагба. Би сахар олохын хойноһоо ябаагүйб. Хүгшэн хүнэй эсэшоод, зобожо ябахадань, туһалаа ха юмбиб. Минии хүгшэн эжытэй, шинии нагаса эжытэй адли ха юм.

Дугар. (Гараараа урдаһаань занган). Хаял даа, хая, нүхэр. Шагнахаш дурамгүй. Али дэлхэйн хүгшэдтэ туһалжа бараха хүмши? Тиигэнхаар мүрөө хараад, һанаа амархан ябаашам дээрэ бэшэ гү? Зэ, тоосолдоогоо орхие даа. Ябая. Орой болоҗо байна. (Ябаха гэжэ байтарынь, эдэ хоёрой багша Должид Доржиевна мэшээгтэй юумэ үргэлөөд орожо ерэбэ).

Должод Доржиевна. Сайн байна, хүбүүд. (Мэшээгээ газарта табина).

Дугар, Дагба. (Зэргэ). Сайн, сайн.

Должид Доржиевна. Яагаа халуун үдэр бэ? Бүгшэм гээшэнь амяа бүтэхөөр. Та хоёр хаанаһаа ябанат?

Дугар. һургуулиһаа.

Должид Доржиевна. Мүнөө болотор юу хэжэ байгаа хүмши? Үни тараа бэшэ һэн гүт?

Дугар. Тиигээ даа. Үни тараа һэмди. Теэд Дагба лагвангаа класс соо мартажархёод һөөргөө ошожо асараа.

Должид Доржиевна. Зай, зай. Һаял ойлгобоб.

Дагба. Та хаана ошоод ерээбтэ?

Должид Доржиевна. Почто ошоод, посылка абаад ябанаб даа.

Дугар. (Үни галабта малгайгаа абажа, гартаа уршытар баринхай, урдуур хойгуурнь орожо ябаад). Эсэһэн байхат. Мэшээгтэй юумыетнай би абаашаад үгэһүү. (Мэшээгыень бариад үзэнэ).

Должид Доржиевна. Ши, Дугар, гансааран даахагүйш?

Дагба. Хоюулан үргэе.

Дугар. Боли, боли. Би, гансааран абаашахаб. Энээниинеш юун байха юм. Нэгэ мэшээг хартаабха даагаа һэм. Энээниинеш үргэхэдөө һэнш гэхэгүйб. (Арайхан гэжэ нюргандаа үргэлөөд, хоёр тээшээ найгаһаар багшатаяа ябаба).

Дагба. һэ. Юун гэһэн билдагүүша амитан гээшэб. Тугаар һая хүгшэндэ тумархажа аймшагтай юумэ байһан аад, багша боломсоорнь, би гэжэ байгаад, даажа ядатараа үргөөд ошобол. (Дугар хүлэршэнхэй орожо ерэбэ). Ядатараа хүлэрөөбши? Хүндэшэг байгаа гү?

Дугар. Бараг даа. Биш багшадаа туһалба гээшэб. Хүгшэдтэ туһалһанһаа долоон дээрэл. Хүгшэд буянтай боло, потологто тулама үндэр боло гээд, сахар барюулаад табинал ааб даа. Теэд, сахараар юу хэхэ юм. Нэгэл залгихадаш, хоолой рууш орошохол даа. Харин намайеш багшамни толгойем эльбээд, «молодец» гээ. Номоо һайн үзэ, хоёрдохи жэлээ зургаадахидаа баһа бү үлэ гэнэ. Үшөө юун бэ гыш (шэхэндэнь дүтэлэн). Дневник дээрэм «таба» гэһэн сэгнэлтэшье табижа магадгүй гү, аһаа?..

Дагба. Эх, Дугар, Дугар! Шим иимэл һайзагай амитан ха юумши даа. Биш мэдэдэггүй байгаалби.

Хабар ерээл айлшалаад,
Харгы зүргэ харлуулаад,
Тосхоной үйлсөөр горходы
Тобжогоносо урадхуулаад.
Харин, тайгада жэгтэйл,—
Хабар үшөө ерээдүй:
Бамбагар саһан хүнжэлтэй
Байгаали үшөө һэреэдүй.

М. МИНЕЕВЭЙ фотоэтюд,
А. БАДАЕВАЙ шүлэг.

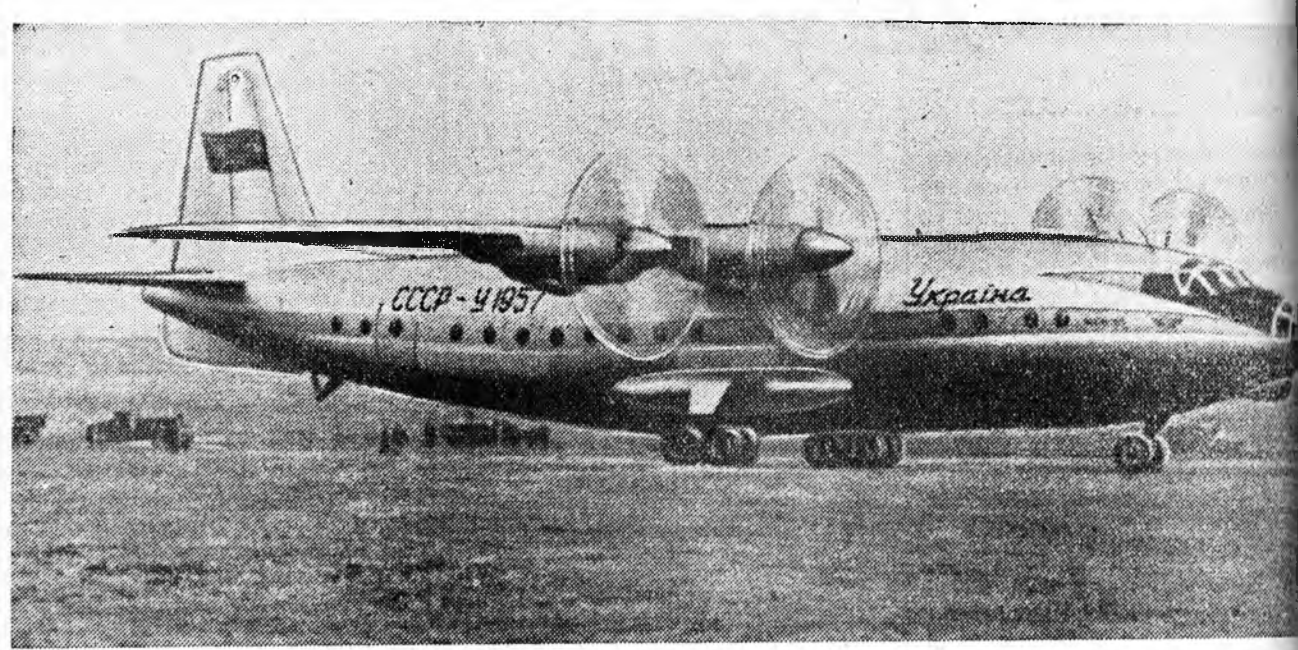

«Украина» гэжэ шэнэ түхэлэй пассажирска самолёт советскэ авиаконструкторнууд ухаалан зохёогоо.

Манай ороной агаарай транспортна замда һая болотор поршеньтой двигательтэй самолёдууд ниидэдэг байһан юм. «ТУ-104» гэжэ түргэнөөр ябадаг шэнэ реактивна машинанууд һаянай бии болоо. Гэбэшье, «ТУ-104» самолет гол түлэб холын замда ниидэдэг юм. Һүүлэй үедэ пассажирска самолёдуудые бүтээхэдээ турбовинттэй двигательнүүдые олоор хэрэглэдэг болоо. Поршеньтой двигательтэй хуушанай самолёдуудай ябадаг юрын транспортна замда дурсагдаһан шэнэ түхэлэй самолёдууд ниидэдэг болоҗо байна. Мянган километртэ иимэ самолёдоор пассажирые шэрэхэ үнэнь урдын самолёдуудайхида орходоо 30—50 процентээр химда юм. Иимэ самолёдоор ниидэхэдэ, плацкарттай билет абажа түмэр замаар ябаһантай адли болохо юм.

Турбовинттэй «Украина» гэжэ самолёт нэгэн доро 84 хүниие болон 3,5 тонно ашаа дааха байна. Энэ самолёт час соо 600 километртэ ниидэдэг. Самолёдой дали дотор турбовинттэй 4 хүсэтэ двигатель тодхогдонхой. Тус самолёт сагай уларилай хэршье муу байхада юрын аэродром дээрэһээ ниидэн гаража, буужа, мүн ниидэн ябажа шадаха [...] Самолёдые жолоодо[...] хилбар бэлэн юм. С[...] лет соо гурбан уу[...] таһаг бии. Тэдэнь ту[...] гэтэй зөөлэн һуури[...] тай. Мүн пассажир[...] дай абажа ябаһан [...] хэхэ тусхай таһаг, г[...] хубсаһа үлгэхэ г[...] бии. Пассажирнууд [...] даа ябахадаа ха[...] эдеэгээр хооллохо [...] тай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...]раина» гэжэ самолёт.
ТАСС-эй фотохро[...]

Мүрысөөндэ түрүүлһэн фермэ

Һү ехээр һааха мүрысөөндэ Кяхтын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадануудай дунда 3-дахи бригада илажа гараба. Энэ бригадын һүнэй товарна фермэ ажахын жэлэй табан һарада үнеэн бүриһөө 520 литр һү һаагаа. Түрүү һаалишад комсомол Нимацу Дабадоржиева үнеэн бүриһөө 604 литр, аймагай Соведэй депутат Нимацу Ванчикова 564 литр һү энэ хугасаа соо һааһан байха юм.

П. Цыдыпылов.

Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо

УЛААН ТУГХАН

Колхозой правлени, партийна организаци дамжуулгын бишыхан Улаан түгуудые би болгобо. Һара бүридэ амжалта туйлажа түрүү һуури эзэлһэн һаалишанда 25 түхэриг мүнгэтэйгөөр энэ туг барюулагдаха юм.

ЗАЛУУ ҺААЛИШАН

Мария Бальжинимаева үнгэрэгшэ жэлдэ Үнэгэтэйн дунда һургуулиие дүүргэһэн юм. Мария 10-дахи классые дүүргэмсээрээ колхоздоо ажаллахаар үлэһэн байгаа. Энэ залуу басаган тээсгэн һаалишанаар томилогдоһон байна. Мүнөө тэрээндэ 15 һаамхай үнеэн даалгагданхай.

ТУГАЛШАН ЦЫДЕНОВА

Сымжит Цыденова тугалнуудые харууһалагшаар хоёрдохи жэлээ ажаллажа байна. Тэрэ үнгэрэгшэ ажахын жэлдэ 30 тугал гарзагүйгөөр, тобир тарганаар харууһалжа, ондо оруулһан юм. Мүн энэ жэлдэ нүхэр Цыденовадэ 30 тугал даалгагданхай. Мүнөө тугалнуудынь түлигдэдэггүй байрада байлгагдажа тэнжээгдэнэ.

ҮНИНЭЙ ХОНИШОД

Цырма Цыренова колхозой хонин ажал дээрэ хорин табадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ ябана. Мүн тэрэнэй нүхэр Цыден-Доржи Бадмаев хоридохи жэлээ хони адуулагшаар хүдэлмэрилнэ. Мүнөө эдэнэр 468 эхэ хонидые адуулна. Эдэ үдэрнүүдтэ харууһалжа байһан хонидһоонь 300 гаран хурьгад абтаад, тобир тарганаар тэнжээгдэжэ байнхай.

ОЛОН МАЛ БЭЛШЭЭРИДЭ ТАБИГДАНА

Колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 278 центнер мяха гүрэндэ тушааһан юм. Тиихэдэ энэ жэлдэ бүри ехэ мяха гүрэндэ тушаагдахаар хараалагданхай. Тиимын тула мүнөө колхоз бэлшээриин тусхай гүүртэ, отарануудые эмхидхээ. Жэшээлхэдэ, хашарагууд, хонид тусгаар гүүртэ болгогдожо, 20 толгой гахай шахагдажа байнхай. Энээнһээ гадна, апрелиин нэгэнһээ 65 үхэр, 50 хонин, 15 морин тусгаар гүүртэдэ шахагдаха.

Заиграй.

М. Сосов.

Хилын саанаһаа абтаһан телеграммануу[д]

Урда Африкын союзай засагаархидай гаргадаг үнд[эһэ] яһанай илгаае олониитэ буруушаана

ЛОНДОН, мартын 14. (ТАСС). Витватерсрандска, мүн Кейптаунска университедүүдтэ хоёрой хоорондоһоо гараһан хүнүүдые оруулхагүй гэһэн хуули парламентаар баталуулха гэжэ Урда Африкын союзай правительство оролдожо байна. Мүнөө үедэ эдэ университедүүдтэ сагаан шарайтаншье, негрнүүдшье һурадаг.

Нютагай олониитэ зон үндэһэ яһанай илгаа гаргалга ехээр буруушаана гэжэ Урда Африкын союзһаа мэдээсэгдэнэ. Правительствые дэмжэдэггүй нэгэдэмэл парти правительствын гаргахаа байһан хуули парламентда зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһогүй гэжэ тоолоно. 10 мянган хүниие нэгэдүүлдэг студентнэрэй национальна союз премьер-министр Юас Стрейдом гэгшэдэ бэшэг эльгээжэ, шэнэ хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгые болюул[ха]жэ эрилтэ табяа. Кейптаунска [уни]верситедэй студентнэрэй совет[ш]лэ иимэ эрилтэ табиһан байна.

ЛОНДОН, мартын 14. (Т[АСС]). Рейтер агентствын мэдээсэ[һэнэй] ёһоор, гэгээрэлэй 230 мянган х[үдэл]мэрилэгшэдые нэгэдүүлдэг ба[гша]нарай национальна профсо[юзай] гүйсэдком резолюци абажа, [Урда] Африкын союзда үндэһэ яһана[й илгаа] гаргаха ябадалые буруушаа[ад], Премьер-министр Юас Стрей[дом] гэгшэдэ энэ резолюци эльгээ[бэ].

Мүн Англиин университед[үүдэй] 250 гаран профессорнүүд [...] багшанар буруушаалта эльгэ[...] байна. Тэдэнэй дунда Бирминге[мэй], Кембриджын, Эденбургын б[...] Англиин бусад университед[үүдэй] профессорнүүд оролсоно.

Индонезиин правительство тушаалһаа гара[ба]

ДЖАКАРТА, мартын 14. (ТАСС). Премьер-Министр Састроамиджойо түрүүтэй Индонезиин правительство тушаалһаа гараха гэжэ шиидээ. Правительствода ородог хүнүүдые һэлгэжэ, правительствын политикые эрид шууд ябуулха гэһэн правительствын түсэб, бүтээгүй дээрэһээнь, тэрэ тушаалһаа бууха баатай болобо гэжэ хуулиин газарай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Мүнөө үглөөгүүр Састроамиджойо болон премьер-министрын орлогшо Идхам Халид президент [Су]карнодо ошожо, правительство [ту]шаалһаа гарахань гэжэ мэду[үлгэ] баряа. Президент энээниинь [зү]шөөжэ, шэнэ правительствын тоогдотор уялгаяа дүүргэжэ [байха]хыень министрнүүдые гуйба.

Орон дотор шахардуу шанга [бай]дал тогтожо, бүхы республикы[н хэмжээн]зар дээрэ мартын 14-нэй 10 ча[с ...] минутаһаа эхилэн сэрэгэй ба[йдал] соносхогдобо гэжэ президент [Су]карно мэдүүлээ.

ИНДОНЕЗИДЭХИ БАЙДАЛ

ДЖАКАРТА, мартын 15 (ТАСС). Антара агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индонезиин Республикын Президент Сукарно Индонезиин национальна партиин түрүүлэгшэ Сувирьо гэгшэдэ шэнэ правительство байгуулхынь мүнөөдэр дурадхаа. Шэнэ правительство «засагаа шангаар гартаа барижа, зүб политика ябуулха ёһотой» гэжэ президент хэлээ.

Индонезиин президент болон республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главнокомандалагша Сукарно мартын 14-дэ радиогоор үгэ хэлэжэ, Индонезиин сэрэгэйхидтэ болон бүхы арадтаа хандаа:

«Мүнөө манай орондо болон арадтамнай ехэ аюултай байдал тохёолдобо. Тиимэһээ оромнай сэрэгэй байдалтай болоо гэжэ соносхогдоо.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдалтай болоһон, мүн манай орондо эсэргүү гадаадын хархисуудай улам эдэбхитэйгээр хорото ябуулга хэжэ байһан энэ үедэ Индонезимнай нэгэдэнги бэшэ байба. Ороноймнай зон бүлэг бүлэгөөрөө хамтаран таһаржа, арсалдаа, тоосолдоо гаргана. Индонезиин Республика тогтоогдоһоор 7 жэлэй туршада байхадаа эрхэ сүлөөтэй байхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэжэ байгаа. Ороноймнай зарим нютагуудта зэбсэгтэ тулалдаанууд мүнө[ө] болотор үргэлжэлһөөр.

Иимэ байдалые саашадаа т[...] болохогүй, яахадааб гэхэдэ, И[идо]незиин Республика нэгэн гүрэ[н ...]шэ болоҗо, хэдэн хуби болоҗо [...] һаршаха байна бшуу.

Правительствын премьер-ми[нистр] Али Састроамиджойо энэ ш[...] үедэ тушаалһаа гараа. Тиимэ[һээ] би яаралтай хэмжээнүүдые а[бaха] баатай болоһон байнаб. Мартын [14-]нэй 10 час 30 минутаһаа эхи[лэн] Индонези сэрэгэй байдалтай б[оло]бо гэжэ соносхогдоо. Тии[хэдэ] республикын президент, [...] Индонезиин зэбсэгтэ хүсэн[үүдэй] главнокомандалагша байһан ха[...]ни, бүхы засаг минии гарта ү[...] гээшэ».

Ороной иимэ хүндэ хүшэр, а[...] байдалда ороод байхадань, ор[...] үнэн сэхээр хамгаалхыень, му[...] мандованиингаа үгэһэн бүхы з[...]ралтануудые дүүргэдэг бай[...] президент Сукарно бүхы сэрэгэ[...]дые уряалаа.

Бүхы засагаа гартаа баряад [...] хадаа, президент орон доторо[о ...]галан тайбан байдал тогтоохы[н түлөө] лөө тэмсэхэ байна. Бидэнэр са[шаа]даашье урданайхидаал адли п[оли]тика ябуулхабди гэжэ президен[т хэ]лэбэ.

Урда Корейдэ үлэсхэлэн хооһон байдал тохёолдо[бо]

ПАРИЖ, мартын 14. (ТАСС). Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Корейн олон ажалшад үлэсхэлэн хооһоор ябадаг болобо. Миллион шахуу хүн үбһэ ногоогоор, үхэр хулганаагаар хооллоно. Урда Корейн хүн зонойнь [...] процент гэхэ гү, али 2 миллион [...] мүнөө эдихэ хоолгүй болонхо[й].

Редакторай түлөө С. БАДМ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00375. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1[...]